

ДО**ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ****ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД НА РЕКТОРА****ПА ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА****по процедура за придобиване на образователната и научна степен****„доктор“ по научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“**

№ РД 20-847/05.08.2020г.

СТАНОВИЩЕ

За придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ по обявена процедура от Икономически университет - Варна

от проф. д-р Братой Георгиев Копринаров

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас

Катедра „Маркетинг и туризъм“

за дисертационния труд на Катина Костадинова Попова, докторант в катедра „Икономика и организация на туризма“ към ИУ – Варна на тема „Стратегически направления за развитие на младежки туризъм в България“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризъм“, докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“

1. Основание за написване на становището

Заповед № РД-06-1257/12.06.2020 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за определяне на Научно жури и решение на факултетния съвет на факултет „Управление“ (Протокол № 11 от 09.06.2020) г.

2. Общо представяне на докторанта

Катина Костадинова Попова е родена на 02. 10. 1992 г.

Докторант Попова придобива висше образование, ОКС „бакалавър“ през 2015 и ОКС „магистър“ в магистърска програма „Международен туризъм“ в 2016 г. в Икономически университет Варна

В периода 2017 – 2020 година Катина Попова е редовен докторант към катедра „Икономика и организация на туризма“ в Икономически университет Варна.

Професионалната кариера на докторант Попова в сферата на туризма започва през 2008г., като заема последователно следните длъжности: сервайор, организатор туристически услуги, рецепционист.

От 2019 до настоящия момент докторант Попова е специалист „Продажби и мероприятия“ в „Графит Галери“ ЕООД – Хотел-галерия Графит; Варна

През февруари 2020 г. е избрана за хоноруван асистент към катедра „Икономика и организация на туризма“ при ИУ-Варна;

Катина Костадинова Попова е зачислена в редовна докторантура по докторска програма „Туризъм“ при катедра „ИОТ“ със Заповед № РД-17-97 от 18.01.2017 на Ректора на ИУ-Варна. След изпълнене на планираните задачи по докторската си програма кандидатът е отчислен с право на защита със Заповед № РД 17-412 от 14.02.2020 г. на Ректора на ИУ-Варна. Дисертационният труд е представен и обсъден в първичното звено - катедра „ИОТ“, където е открита процедурата по защита /Протокол №8 от 30.01.2020 г.

Предоставената автобиографична информация от докторант Попова разкрива нейните разнообразни интереси, не само към научноизследователската дейност, но и към редица социални дейности.

Катина Попова участва активно в пет научноизследователски проекта, инициатор и главен редактор е на студентски електронен вестник „Туризмини“, има участие в Международно изложение „Културен туризъм“ (Царевград Търнов, организатор е на събития и мероприятия за студенти в рамките на туристическо изложение „Дестинация Варна“ –2017 г. и 2018 г. и др.

3.Общо представяне на дисертационния труд

Докторант Попова изключително ясно и точно е дефинирала предмета и обекта на своето научно изследване, ролята, значението и перспективите в развитието на младежкия туризъм, като съставна част на глобалния туризъм.

Научната цел на предложния дисертационен труд е „чрез теоретична обосновка, анализ и оценка на потенциала на младежкия туризъм, да се изведат стратегически насоки за развитието му в България, като туристическа дестинация“.

Докторант Попова отстоява в дисертационния труд и своята основна теза, а именно, че България разполага със значим потенциал за предлагане на диверсифициран младежки туризъм, обусловен от нейните природни, културни, информационни и социални ресурси и, зависещ пряко от действията и волята на заинтересованите страни за увеличаване на обема на младежкото туристическо потребление. За целта използва четири работни хипотези, основаващи се на специфичните характеристики на младежкия сегмент от туристопотока, посещаващ България.

Информационните ресурси, обезпечаващи научното изследване са вторични информационни източници, анкетни проучвания и дълбочинни интервюта със специалисти от туристическата практика. Разработен е изследователски инструментариум под формата на структурирано анкетно проучване.

Авторската намеса на докторанта е съобразена с изискванията на използваните изследователски методи. Налице е ясно изразена автентичност на изходните данни, логичност и достоверност на изводите и препоръките.

Изследователската логика и структура на дисертацията са правилни и добре изградени. При структурирането е спазен традиционния подход

при написването на подобен род научни разработки, първо се изясняват теоретичните основи на проблематиката, на второ място се представя методологията на изследването и на трето място, логично се прилага описаната методология към конкретната проблематика и необходимите изводи и предложения.

Приносни моменти са налице още в **първа глава** на дисертационния труд, в т.ч. предложенията авторов „Концептуален модел за анализ и оценка на възможностите за развитие на младежки туризъм“ и „Основни позиции в типологията на младия турист“.

Според автора, „моделът цели извеждането на характеристиките на макро-, мезо- и микросредата, които обуславят или отричат възможностите за развитие на младежки туризъм.“

Втора глава в структурен и логичен аспект е посветена на анализ и оценка на младежки туризъм в България.

На базата на направения анализ, докторант Попова извежда следните по-важни заключения:

1. Като дестинация с потенциал за развитие на младежки туризъм България е забелязана и положително оценена от български и чуждестранни младежи.

2.България създава благоприятни възможности за съчетаване на различни дейности, в зависимост от личните предпочтения и мотиви за пътуване на младежите –от формално и неформално образование до отдих и рекреация;

3.Перцепциите на младежите за дестинацията са свързани по-скоро с възможностите за отдих и забавление. Наблюдава се завишен интерес към посещение на обекти за материално и нематериално културно наследство, но практическото участие в подобни дейности е все още на ниско ниво.Културата все още не е водещ мотив за посещение.

Трета глава разкрива възможните стратегически насоки за младежки туризъм в България. Докторант Попова задълбочено анализира както глобалните тенденции и перспективи, така също и потенциала на България за развитието на младежки туризъм. Направените предложения и стратегически направления за стимулиране на младежки туризъм са конкретни и целенасочени и аргументирани. Налице е ясно изразен акцент към предлагане и развитие на устойчиви форми на младежки туризъм, фокусиране върху креативните форми на проявления на младежки туризъм,чрез създаване на продукти, услуги и изживявания под мотото „Живей като местен“.

Дисертационният труд има характер на цялостно, завършено и оригинално научно изследване.

Докторантът демонстрира способности да анализира, да генерира идеи и да интерпретира резултати от научно изследване, да провежда самостоятелно научно изследване.

Изготвеният автореферат от докторант Попова е в обем от 39 страници и резюмира в достатъчно висока степен разработения научен

труд, отразява точно и коректно съществените аспекти и изводи. Приложен е списък на публикациите по дисертационния труд – три статии и два доклада, които отговарят на изискусния брой за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Посочените констатации ми дават възможност да направя следния извод: дисертационният труд е представен във вид и обем отговарящ на изискванията на чл. 27, ал. 2 от III ГРАСРБ и на чл. 34, ал. 2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

4. Научни и научно-приложни приноси в дисертацията

В дисертационния труд „Стратегически направления за развитие на младежки туризъм в България“ се открояват следните научни и научно-приложни приноси:

Научно теоретични приноси

1. Дефиниран е младежкият туризъм, изведена е неговата типология и са проследени неговите роля и значение за развитието на туристическия сектор;

2. Разработен е концептуален модел за изследване на дестинацията в контекста на младежкия туризъм и възможностите за неговото развитие;

Практико – приложни приноси

1. Извършен е подробен ситуациярен анализ на младежкия туризъм в България, чрез систематизиране на количествени и качествени данни от различни информационни ресурси;

2. Изследвани са особеностите на предлагания младежки туристически продукт у нас, чрез оценка на неговите съставни елементи;

3. Формулирани са стратегически насоки за развитие на младежки туризъм в България, в контекста на изследваните глобални тенденции и ограничители пред младежкото туристическо движение.

Предложената докторска дисертация от докторант Катина Константинова Попова, докторант в катедра „Икономика и организация на туризма“ към ИУ – Варна, на тема „Стратегически направления за развитие на младежки туризъм в България“ обогатява туристическата наука и практика и запълва една специфична ниша в развитието на младежкия туризъм в България.

5. Заключение

На основата на положителните страни на дисертационния труд, на научните достижения и личния принос на докторанта, убедено давам своята категорична положителна оценка за нея и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на докторант Катина Константинова Попова образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризъм“, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

(М.)

Проф. Б. Копринаров

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“
по процедура, обявена в Икономически университет - Варна

1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Изготвил становището: доц. д-р Велина Иванчева Казанджиева

Катедра „Икономика и организация на туризма“, Икономически университет – Варна
Област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, Професионално
направление 3.9. „Туризъм“, Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Основание за написване на становището: Заповед № РД-06-1257/12.06.2020 г. на
Ректора на Икономически университет – Варна за назначаване на Научно жури и
решение от първото заседание на Научното жури на 15.06.2020 г.

Автор на дисертационния труд: Катина Костадинова Попова, редовен докторант в
катедра „Икономика и организация на туризма“, докторска програма „Икономика и
управление (туризъм)“, зачислена със заповед № РД-17-97/18.01.2017 г. на Ректора на
Икономически университет – Варна, със срок до 01.02.2020 г.

Тема на дисертационния труд: „Стратегически направления за развитие на
младежки туризъм в България“

2. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В процедурата по публична защита на дисертационен труд, докторант Катина
Попова е представила необходимите разработки както следва:

- дисертационен труд в обем от 309 стандартни страници;
- приложения към дисертационния труд в обем от 130 страници (с оформени 63
приложения);
- автореферат в обем от 39 стандартни страници;
- пет научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд, от които 3
статии, в т.ч. една в съавторство и 2 доклада. Статиите са реферираны в базите данни на
Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Research Papers in Economics
(RePEc) и са публикувани в издания, включени в Националния референтен списък (НРС).

Единият от докладите е на английски език и е рефериран в Google Scholar, а другият е в сборник от НРС.

Представените разработки са публикувани вrenomирани научни издателства и превишават определения брой публикации, представящи основни резултати от изследванията по дисертационния труд за придобиване на ОНС „доктор“ според Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна (чл. 35, ал. 1, т. 4). Публикациите отразяват в достатъчно висока степен важни части от съдържанието на дисертационния труд и му придават необходимото ниво на публичност.

3. ПРЕЦЕНКА НА СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Докторант Попова представя дисертационен труд, посветен на безспорно *актуална и много добре мотивирана тема*. Изборът ѝ е логически обоснован и аргументиран в контекста на обективно определената тенденция за повишаване на интереса към младежките туристически пътувания и очертаването им като приоритетно направление в съвременната туристическа индустрия. В *структурно отношение* дисертационният труд е съставен от три основни части (глави), които са *сравнително балансираны и напълно съответстват* на ясно и точно формулираните във въведението изследователски задачи (с. 13). *Съдържанието* на дисертационния труд е логически обвързано, подробно и последователно, което обуславя успешното реализиране на поставената в разработката научна цел. Структурата на текста съответства на подходящо избрана методическа рамка (алгоритъм) за анализ и оценка на младежкия туризъм в България и обуславя систематичен и изчерпателен, задълбочен и обстоятелствен анализ. По този начин е доказана и формулираната от автора теза.

За подготовката на дисертационния труд докторант Попова е използвала впечатляващ брой, разнообразни *информационни източници* (684, в т.ч. 301 източника от интернет). Със значителния дял на използваната чуждестранна литература докторантката насочва вниманието към проучване на актуални, международно признати и водещи публикации, свързани с темата на дисертационния труд. Информационните източници са *цитирани прецизно и коректно*, според изискванията. Авторефератът отразява правилно и точно структурата, основни части от съдържанието и по-важни резултати от проучванията в дисертационния труд.

4. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ НА НАУЧНИТЕ И НАУЧНО – ПРИЛОЖНИТЕ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приемам и потвърждавам посочените научни и научно-приложни приноси в автореферата на дисертационния труд на докторант Попова. Оценявам като постижения и теоретични приноси на автора формулираното определение за младежки туризъм (с. 33) и анализа на взаимовръзката „ваканция-работка“ (с. 33-45). От научно-приложните приноси открявам проучването и оценката на младежкия туризъм по програми за чуждестранен обмен (с. 233-242) и предложените стратегически направления за подпомагане на този вид туризъм в България (с. 274-287). Всички приноси на докторант Попова са резултат от нейната *самостоятелна и целенасочена, системна и задълбочена изследователска и проучвателна работа*. Разработката е *цялостно, подробно и напълно завършено изследване* по актуален проблем в областта на младежкия туризъм, неговия потенциал и дългосрочни перспективи за стимулиране и насърчаване на развитието му у нас.

5. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Като научен ръководител на Катина Попова отчитам, че при подготовката на дисертационния труд тя показа голямо старание и задълбоченост в работата си. Положи усилия за съобразяване на структурата и съдържанието на разработката в съответствие с направените препоръки и предложения за корекции както от мен, така и от колегите в катедрата. В дисертационния труд могат да се открият някои пропуски, несъответствия и технически грешки, които определям като несъществени. Като такива, те не намаляват научните достойнства и приносния характер на дисертационния труд на докторанта, поради което се въздържам от конкретни бележки и въпроси към автора на разработката. Препоръчвам продължаване и разширяване на научноизследователската дейност, свързана с темата на дисертационния труд. Вниманието на докторанта би могло да се насочи към проучване на психодемографските и поведенческите характеристики на младежите и анализиране на тяхното влияние върху избора на определени туристически продукти, услуги и дестинации.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема: „Стратегически направления за развитие на младежки туризъм в България“ представя д-т Катина Костадинова Попова като изключително *добросъвестен, задълбочен и отговорен изследовател*. Това гарантира

висока степен на значимост и съдържателност на постигнатите резултати в процеса на подготовка на разработката и публикациите към нея. На основата на наличието на основните атрибути за научно изследване, приносния характер на дисертационния труд, доказаното умение за провеждане на самостоятелно и изчерпателно научно проучване, считам, че изискванията към подобен род разработки са изпълнени. Качествата на представения дисертационен труд ми дават основание за **категорична положителна оценка**. Той съответства напълно на изискванията на Закона за *развитие* на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и вътрешните правила на ИУ - Варна. С пълна убеденост, предлагам на научното жури да **присъди на д-т Катина Костадинова Попова образователната и научната степен „доктор” по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.**

гр. Варна

10.08.2020 г.

Изготвил становището, член на Научното жури:

(М.)

(доц. д-р Велина Ив. Казанджиева)

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Красимир Владимиров Александров, Аграрен университет – Пловдив, катедра „Туризъм“. Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9. Туризъм, научна специалност “Икономика и управление (туризъм)“.

за дисертационен труд на Катина Костадинова Попова,
тема на дисертационния труд: „Стратегически направления за
развитие на младежки туризъм в България“ за придобиване на
образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 3.
Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9. Туризъм,
научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

1. Основание за изготвяне на становището

Заповед № РД-06-1257/12.06.2020г. на Ректора на ИУ-Варна за определяне на Научно жури и решение на Научното жури от проведено заседание на 16.06.2020г.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Разработката представя актуални проблеми свързани с възможностите за развитие на младежкия туризъм в България.

Уводът на дисертацията очертава научната и методологичната рамка на разработката. Налице е правилна формулировка на предмета, обекта, целта и задачите на изследването.

Предмет на изследването в дисертационния труд е младежкият туризъм, неговите роля и значение за социално-икономическото развитие на районите, актуалното му състояние и перспективи за растеж. Обект на изследването са посочени възможностите за разширяване обхвата на младежкия туризъм в България и превърщането й в младежка туристическа дестинация. Поставена е значима основна научна цел на изследването: „чрез теоретична обосновка, анализ и оценка на потенциала на младежкия туризъм, да се изведат стратегически насоки за развитието му в България като туристическа дестинация.“.

Конструиран е концептуален модел и методика за изследване на потенциала на младежкия туризъм за развитие на България като младежка дестинация. Анализирани са глобалните тенденции в развитието на младежкия туризъм и определяне на стратегически направления за превръщане на България в дестинация за младежки туристически пътувания.

Формулираната изследователска теза на дисертацията е, че „България разполага със значим потенциал за предлагане на диверсифициран младежки туризъм, обусловен от нейните природни, културни, информационни и социални ресурси и зависещ пряко от действията и волята на заинтересованите страни за увеличаване на обема на младежкото туристическо потребление“. Предложени са няколко хипотези, които биват проверени в изследването – Хипотеза 1: България е конкурентоспособна дестинация за младежки образователен туризъм, известна с качествено образование;

Хипотеза 2: Психологията на туриста в младежка възраст предполага имитационно поведение и изборът на дестинация е повлиян от следването на примера на известните личности и ВИП персони, налагащи определени модни тенденции, в т.ч. и в туризма;

Хипотеза 3: Онлайн присъствието и дигитализацията са възприемани като конкурентни предимства на дестинацията и са важни условия за вземане на решение за младежко туристическо пътуване;

Хипотеза 4: Потребителят на младежки туристически продукт в България има специфичен профил, различен от профила на т. нар. „културен турист.“

Дисертацията е разработена на базата на изчерпателен преглед на наличните публикации по темата, както и чрез провеждането на самостоятелно емпирично изследване.

Методиката на изследването е в съответствие с поставената научна цел и изследователските задачи и включва подходящи методи като: анализ и синтез; хронологичен подход; сравнителен анализ; анкетно проучване и дълбочинно интервю; дескриптивни, статистически и математически методи; метод на конкретния казус (метод на конкретната ситуация); ретроспективен анализ и др. За събиране на емпиричните данни е проведено анкетно проучване на три съвкупности: на български младежи, на чуждестранни младежи и на студенти от различни националности. Чрез дълбочинно интервю е проучено експертното мнение на: представители на туристическия бранш (туроператори и екскурзовод), представители на науката и представители на доброволческата сфера.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Представената дисертация е с общ обем 309 стандартни страници, в т.ч. въведение (5 стр.), основен текст (271 стр.), заключение (5 стр.), списък на използвана литература (28 стр.) и 63 приложения (130 стр.).

В първа глава на дисертационния труд са систематизирани основните аспекти на младежкия туризъм: Синтезиран е авторски концептуален модел за стратегическо развитие на младежкия туризъм.

Във втора глава е представена методиката и изследователския инструментариум на планираното кабинетно и полево- емпирично изследване на младежкия туризъм в България. Направен е ситуационен анализ на младежките дейности и младежките туристически пътувания. Систематизирани и анализирани са резултатите от емпиричното изследване на вътрешния и международния младежки туризъм в България чрез анкетни проучвания.

В трета глава са систематизирани глобалните тенденции и перспективи в развитието на младежкия туризъм. Разкрит е потенциалът на конкретни инициативи и практики в България за развитие на младежки туризъм. Посочени са ограниченията за развитие на младежкия туризъм в България. Очертани са стратегически направления за стимулиране на младежкия туризъм в България

Считаме че структурата и съдържанието на дисертационния труд, отговарят на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ, както и на условията за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в ИУ-Варна.

Кандидатката представя автореферат, който напълно отразява разработения дисертационен труд. Представени са пет публикации по темата на разработката - две самостоятелни статии, една статия в съавторство и 2 самостоятелни научни доклада.

4. Научни и научно приложни приноси в дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа следните приноси:

- Авторска дефиниция и авторска типология на младежкия туризъм. Систематизирани са ролята и значението на младежкия туризъм за развитието на туристическия сектор.
- Разработен е оригинален концептуален модел за изследване и стратегическо планиране на дестинация за младежки туризъм.
- Направен е подробен ситуациярен анализ на младежкия туризъм в България и са оценени съставните елементи на младежкия туристически продукт, предлаган в България.
- На базата на глобалните тенденции в младежкото туристическо движение са очертани стратегически насоки за развитие на младежки туризъм в България.

5. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на докторантката да продължи да работи по проблематиката за развитие на младежкия туризъм в България, и да споделя постигнатите резултати в нови публикации.

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), чл. 27 (1) и (2) от Правилника за неговото прилагане (ППЗРАС), както и на чл. 34 (2) и (3) от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ - Варна (ПУРПНСЗАД)

Разработеният дисертационен труд показва, че Катина Костадинова Попова притежава познания относно научните постижения в туристическата теория и практика. Способна е да провежда самостоятелно научно изследване в

областта на туризма, използвайки съвременните научни методи и подходи. Представеният дисертационен труд съдържа приноси както в теоретико-метеорологически, така и в приложен аспект и може да се използва за развитие на младежкия туризъм в България.

Достойнствата на дисертационния труд ми дават основание да дам положителна оценка и да гласувам за присъждането на образователна и научна степен „доктор“ на Катина Костадинова Попова.

20.08.2020 г.

Изготвил становището.

Пловдив

доц. д-р Красимир Александров

(н)